

УДК 325.25(437.3)

DOI [https://doi.org/10.32689/2523-4625-2023-5\(71\)-2](https://doi.org/10.32689/2523-4625-2023-5(71)-2)

Ірина АНДРОЩУК

кандидат політичних наук, доцент, кафедра міжнародних відносин, Рівненський державний гуманітарний університет, вул. Пластова, 31, Рівне, Україна, 33028

ORCID: 0000-0003-0566-0676

Iryna ANDROSHCHUK

Candidate of Political Sciences, Associate Professor, Department of International Relations, Rivne State University of the Humanities, 31, Plastova St, Rivne, Ukraine, 33028

ORCID: 0000-0003-0566-0676

ПОЛІТИКА ЧЕСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ ЩОДО ЗАХИСТУ УКРАЇНСЬКИХ БІЖЕНЦІВ ПІСЛЯ ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ В УКРАЇНУ

THE POLICY OF THE CZECH REPUBLIC ON THE PROTECTION OF UKRAINIAN REFUGEES AFTER THE FULL-SCALE INVASION OF THE RUSSIAN FEDERATION IN UKRAINE

У цій статті досліджується політична реакція Чеської Республіки на захист українських громадян, які вимушено покинули Україну після повномасштабного вторгнення Росії 24 лютого 2022 року. Дослідження містить комплексний аналіз багатогранного підходу, прийнятого чеським урядом для надання допомоги та захисту українських біженців у межах своїх кордонів.

У статті висвітлюється сукупність заходів влади Чеської Республіки на значне переміщення українського населення, яке, за даними Організації Об'єднаних Націй, стало найбільшим переміщенням населення в Європі з часів Другої світової війни. Дослідження підкреслює реакцію держави на нові виклики, з акцентом на заходи Європейського Союзу, включаючи прийняття тимчасових механізмів захисту.

Стаття підкреслює значну роль Чеської Республіки у швидкому реагуванні на вплив українських громадян, зокрема, шляхом створення мережі регіональних центрів допомоги. У статті акцентується увага на нормативно-правову базу держави та динаміку у формуванні гарантій, які заклали основу для захисту та інтеграції біженців шляхом надання їм статусу тимчасового захисту.

Крім того, у статті визначаються аспекти гуманітарної допомоги Чеської Республіки, надається широкий перелік заходів підтримки. Вона проливає світло на проблеми, з якими стикаються як біженці, так і приймаюча країна, підкреслюючи необхідність постійної оцінки та коригування політики відповідно до потреб і обставин, що змінюються.

Ключові слова: Чеська Республіка, політика, українські біженці, тимчасовий захист, Lex Ukrajina, гуманітарна допомога, інтеграція, ринок праці, правова база, житло, виклики, оцінка, адаптація.

This article examines the Czech Republic's policy response to the protection of Ukrainian citizens who were forced to flee Ukraine after Russia's full-scale invasion of Ukraine on February 24, 2022. The study provides a comprehensive analysis of the multifaceted approach adopted by the Czech government to assist and protect Ukrainian refugees within its borders.

The article highlights the set of measures taken by the Czech authorities to respond to the significant displacement of the Ukrainian population, which, according to the United Nations, has become the largest population movement in Europe since World War II. The study emphasizes the state's response to the new challenges, with a focus on the European Union's measures, including the adoption of temporary protection mechanisms.

The article emphasizes the significant role of the Czech Republic in responding quickly to the influx of Ukrainian citizens, in particular, by creating a network of regional assistance centers. The article focuses on the legal framework of the state and the dynamics in the formation of guarantees that laid the foundation for the protection and integration of refugees by granting them temporary protection status.

In addition, the article defines the aspects of humanitarian assistance of the Czech Republic and provides a wide range of support measures. It sheds light on the challenges faced by both refugees and the host country, emphasizing the need for constant evaluation and adjustment of policies to meet changing needs and circumstances.

Key words: Czech Republic, policy, Ukrainian refugees, temporary protection, Lex Ukrajina, humanitarian assistance, integration, labor market, legal framework, housing, challenges, assessment, adaptation.

Постановка проблеми. Це дослідження має на меті розглянути критичні питання, що стосуються реакції Чеської Республіки

на захист українських біженців після повномасштабної інтервенції Російської Федерації в Україну в 2022 році: ефективність полі-

тики Чеської Республіки щодо розміщення та інтеграції українських біженців у її суспільство; вплив законодавчих змін на умови життя та соціальне благополуччя українських біженців; виклики та нерівність, з якими стикаються українські біженці, зокрема щодо можливостей працевлаштування, заробітної плати та умов праці; динаміка змін у підході Чехії до українських біженців та баланс між гуманітарною допомогою та економічними міркуваннями; ступінь доступу українських біженців до основних послуг, таких як житло, освіта та охорона здоров'я.

Актуальність дослідження зумовлена тим, що воно дає чітке розуміння про політику і правові рамки, розроблені Чеською Республікою для захисту та інтеграції українських біженців, що сприятиме формуванню майбутньої політики та міжнародному реагуванню на подібні кризові ситуації. Оскільки Чеська Республіка інтегрує велику кількість біженців у свій ринок праці та суспільство, важливо оцінити економічні, соціальні та культурні наслідки цієї інтеграції. Дослідження висвітлює відмінності в оплаті та умовах праці між українськими біженцями та корінними чеськими громадянами, проливаючи світло на соціальну справедливість та добробут біженців. Зі зміною підходу у державі до українських біженців за період повномасштабної війни важливо оцінити довгострокові наслідки цих змін у політиці і те, як вони впливають на життя тих, хто шукає притулку. Таким чином, це дослідження заглиблюється в нагальні питання, пов'язані з українськими біженцями в Чеській Республіці, надаючи цінну інформацію про політику, проблеми та загальний добробут цієї вразливої групи населення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Беручи до уваги вимушену міграцію українських біженців у відповідь на повномасштабне російське вторгнення та реакцію Чеської Республіки, важливо визначити ключові елементи, що формують дискурс. У статті розглядається політична реакція Чеської Республіки на приплив українських біженців після вторгнення росії в Україну в лютому 2022 року. Комплексний аналіз висвітлює підхід, прийнятий чеським урядом, зосереджуючись на правовій базі, механізмах тимчасового захисту та створенні регіональних центрів допомоги.

Чимало вітчизняних та зарубіжних науковців присвятили свої праці вивченню цієї тематики, зокрема, А. Малек, Д. Тауберова, Д. Ганзієнко, С. Шевченко. Окрім того, у дослідженні також розглядаються різні

аспекти гуманітарної допомоги, інтеграції та виклики, з якими стикаються як біженці, так і приймаюча країна. Джерельна база включає також нормативно-правові акти, прийняті у Чеській Республіці.

Мета дослідження. Аналіз політики Чеської Республіки та її наслідки для захисту, інтеграції та добробуту українських біженців після повномасштабної інтервенції Російської Федерації в Україну.

Виклад основного матеріалу дослідження. 24 лютого 2022 року Російська Федерація розпочала повномасштабне вторгнення в Україну, що означало ескалацію війни, яка триває з 2014 року. Внаслідок тривалої війни відбулось найбільше переміщення населення в Європі з часів Другої світової війни. Згідно з даними Організації Об'єднаних Націй, понад 8.1 млн українських біженців змушені були шукати порятунку у державах Європи [1]. Світова спільнота сприяла наданню притулку українцям, що лише створювало додаткові умови для перетину кордону. Зокрема, 4 березня 2022 року Рада Європейського Союзу прийняла Імплементційне рішення № 2022/382 від 4 березня 2022 року про встановлення факту масового припливу переміщених осіб з України у значенні статті 5 Директиви 2001/55/ЄС та встановлення їх тимчасового захисту.

Вищезазначене рішення передбачало запровадження заходів тимчасового захисту для громадян України, які були переміщені внаслідок російського військового вторгнення, а також для осіб без громадянства та громадян третіх країн, яким надано статус біженця або прирівняний до нього захист в Україні [2], що у свою чергу зумовило суттєву міграцію населення України до розвинених держав Європейського Союзу – Німеччини (1.09 млн осіб), Польщі (968 тис. осіб), Чеської Республіки (368 тис. осіб) [12].

Ряд держав Європейського Союзу розпочали імплементацию внутрішніх регуляторних актів задля забезпечення українцям тимчасового захисту.

Чеська Республіка стала однією з перших держав, які відгукнулись для допомоги українським біженцям. З перших днів війни у державі розпочалось створення мережі регіональних центрів допомоги (КАСРУ) по всій країні за участю різних державних установ, медичних працівників, волонтерів та соціальних працівників, що є свідченням цього зобов'язання. Ці центри пропонували негайну допомогу, медичну допомогу, духовну підтримку та транспортування до визначених місць проживання. Завдяки швидкій реакції

чеського суспільства у максимально стислі строки були підготовлені різні приміщення, такі як школи, спортзали та клуби, для розміщення українських біженців [10].

25 лютого 2022 року усі чеські мобільні оператори надали можливість безкоштовно телефонувати на українські номери, що дало змогу людям, які покинули країну, безперешкодно спілкуватись з своїми рідними [8]. Українці також з перших днів війни отримали безкоштовний проїзд у громадському транспорті Праги та Центрально-Чеського краю та доступ до фінансової підтримки з боку різних установ.

Слід зазначити, що Чеська Республіка також стала однією з перших держав, які на законодавчому рівні визначили гарантії для українських біженців. Парламент держави 21 березня 2022 року прийняв закон № 65/2022 «Про деякі заходи у зв'язку зі збройним конфліктом на території України, спричиненим вторгненням військ Російської Федерації» (далі – Закон № 65/2022), що отримав неформальну назву «Lex Ucraina», тобто Закон про Україну. Закон № 65/2022 став основним нормативно-правовим актом у сфері захисту українських біженців в державі та встановив тимчасовий захист строком на 1 рік.

Статті 2 та 3 Закону № 65/2022 передбачили процедурні гарантії, зокрема встановили визначення тимчасового захисту, як право на проживання в Чеській Республіці. При цьому уповноважені органи могли приймати рішення про надання тимчасового захисту особам, які могли довести наступні обставини:

а) наявність дійсного дозволу на проживання в Україні станом на 24 лютого 2022 року;

б) через реальну небезпеку в їхній рідній країні або регіоні (без зазначення держави або території), або останньому постійному місці проживання (для осіб без громадянства) до в'їзду в Україну, їхнє повернення не є можливим відповідно до закону про перебування іноземців у Чеській Республіці.

Слід зазначити, що Законом № 65/2022 передбачалась комплексна процедура надання тимчасового захисту, яка юридично нагадувала процедуру видачі віз для перебування на території Чеської Республіки понад 90 днів. Процедура передбачала подання особистої заяви, яка розглядалась та оцінювалась уповноваженими органами з точки зору відповідності умовам для отримання тимчасового захисту. Заявники, яким надано тимчасовий захист, отримували візову наклейку в проїзний документ. За відсутності

можливості використовувати візову наклейку, інформація про наданий захист вноситься в проїзний документ або поза ним.

Варто звернути увагу, що візова наклейка у проїзному документі надавала можливість українським громадянам безперешкодно подорожувати у межах держави та всієї Шенгенської зони [3]. Окрім цього, передбачалось, що Міністерство внутрішніх справ або Поліція Чеської Республіки видаватиме заявнику довідку про те, що він подав заяву про надання тимчасового захисту, у випадку, якщо захист не може бути наданий негайно.

Додатковими гарантіями для українських громадян стали положення про спеціальні заходи у сфері охорони здоров'я (стаття 7 Закону № 65/2022), які визначали статус іноземців для цілей відшкодування витрат на медичне обслуговування, розглядаючи їх як визначених осіб відповідно до Закону про державне медичне страхування. Фактично, українці отримували практично рівну з громадянами Чеської Республіки правосуб'єктність, зокрема щодо доступу до медичного страхування. Законодавство Чеської Республіки також перебачило заходи щодо дітей віком до 15 років, які прибули до держави без законних опікунів. Для захисту їхніх інтересів владою призначався опікун. Окремої уваги у контексті створення комфортних умов заслуговує забезпечення права українських біженців на роботу без будь-яких дозволів, що сприяло інтеграції в чеське суспільство та заклало підґрунтя для фінансової незалежності громадян України [19].

Позитивні зміни для українських біженців також встановлювались і Законом № 66/2022 «Про заходи у сфері зайнятості та соціального захисту у зв'язку зі збройним конфліктом на території України, спричиненим вторгненням військ Російської Федерації» від 21 березня 2022 року (далі – Закон № 66/2022), який був прийнятий одразу після закону № 65/2022.

Зокрема, цей закон визнавав осіб, що перебувають під тимчасовим захистом, для цілей трудового законодавства, зрівнюючи їхнє право на працю з громадянами Чеської Республіки. Статтею 3 Закону № 66/2022 передбачалось спрощення процесу документального підтвердження освіти, добросовісної поведінки та професійного досвіду для цих осіб, дозволяючи їм використовувати заяви під присягою для підтвердження цих кваліфікацій. Своє логічне продовження ця норма знайшла у статті 4, яка дозволяла заміну певних документів, які вимагаються для певних цілей у Чеській Республіці відповідно до Договору між Чеською Республікою та Україною про

правову допомогу в цивільних справах, на заяву під присягою особи, відповідальної за надання документа.

Значну увагу владою Чеської Республіки було приділено можливостям для працевлаштування українців. Особи зі статусом тимчасового захисту в Чеській Республіці отримали право шукати роботу у будь-якого роботодавця в країні без необхідності подавати заяву на отримання дозволу на працевлаштування. Позитивну роль у пошуку відіграло функціонування реєстру вакансій [16]. При цьому встановлювався обов'язок роботодавців повідомляти про працевлаштування у відповідні органи.

Суттєвим зрушенням у напрямку пошуку роботи було визнання осіб зі статусом тимчасового захисту особами з дозволом на постійне проживання з метою працевлаштування та, відповідно, надання можливості бути зареєстрованими як шукачі роботи в Чеському управлінні праці. Встановлювався широкий спектр осіб, які знайшли роботу та стали працівниками, зокрема, справедливе і рівне ставлення, робота згідно з письмовим трудовим договором, гарантія мінімальної заробітної плати, оплати праці, безпечних умови праці, медичного і соціального страхування, оплачуваної відпустки та лікарняних. Парламент Чеської Республіки передбачив також можливість у разі порушення трудових прав особи звернутися за допомогою до Міністерства праці та соціальних справ Чеської Республіки та Державної інспекції праці.[26]

Одним із основних кроків у напрямку трудової інтеграції громадян України зі статусом тимчасового захисту у суспільство стала організація безкоштовних мовних курсів. Це передбачало можливість осіб, які зареєстровані як шукачі роботи, подати запит на фінансування курсів чеської мови, що створювало нові перспективи працевлаштування на чеському ринку праці.

Окремої уваги заслуговують гарантії, які встановлювались у соціальній сфері. Українські громадяни, які перебувають під тимчасовим захистом, отримало право на безкоштовне отримання соціальних послуг та покриття їх державою у випадках, коли їхні фінансові та соціальні обставини не дозволяють їм покрити витрати на ці послуги самостійно. Положення Закону № 66/2022 передбачали створення інформаційної системи для реєстрації житла для українських біженців з тимчасовим захистом у Чеській Республіці. Система реєстрації житла містить інформацію про власника житла, адресу житла, письмові юридичні документи пов'язані з житлом,

а також дані про українських біженців з тимчасовим захистом, яким надається житло, включаючи номери віз та інформацію про початок і кінець їхнього перебування [17].

Закон встановлював також положення про надання гуманітарної допомоги («dávka») українським біженцям з тимчасовим захистом, чий доходи та майно не дозволяють їм забезпечити основні життєві потреби або покрити витрати на житло в межах допустимих витрат на житло. Щоправда, встановлювались певні винятки, зокрема, українці з тимчасовим захистом не мають права на цю допомогу, якщо вони вже отримують повноцінне безкоштовне харчування, основні засоби особистої гігієни та безкоштовне житло. Окремої уваги заслуговує той факт, що з 01 липня 2023 року система встановлення гуманітарної допомоги спонукає українців до вивчення мови та працевлаштування. Щомісячний розмір гуманітарної допомоги залежить від місяця, в якому іноземець звернувся за нею після надання йому тимчасового захисту в Чеській Республіці. Для прикладу за перші 150 днів (від 1 до 5 місяців з дня отримання тимчасового захисту) допомога становить:

- для дорослих 4 860 крон (7 290 крон для осіб з обмеженими можливостями);
- для дітей 3 490 крон (5 235 крон для дітей з інвалідністю; 4 188 крон для дітей віком від 6 до 10 років).

Починаючи з 6-го місяця (наступного місяця за 150-денним періодом), гуманітарна допомога коригується наступним чином:

- для дорослих: 3 130 крон;
- для дорослих, які відносяться до категорії вразливих осіб 4 860 крон (7 290 крон для осіб з інвалідністю);
- для дітей 3 490 крон (5 235 крон для дітей з інвалідністю; 4 188 крон для дітей віком від 6 до 10 років).

З метою кращого розуміння релевантності суми фінансової допомоги сучасним реаліям автор відзначає, що курс долара до крони складає 23.34, тобто фактично обсяг допомоги на одного дорослого протягом перших шести місяців становить 208.22 долари США [15]. При цьому слід врахувати той факт, що ця сума дорівнює прожитковому мінімуму у Чеській Республіці [24], у той час, як мінімальна заробітна плата складає 17 300 крон, або ж 774.39 долари США [5]. Зважаючи на вищенаведені фактори, можна дійти висновку, що гуманітарна політика Чеської Республіки щодо українських громадян зі статусом тимчасового захисту не дозволяла комфортно проживати у державі протягом тривалого часу за відсутності працевлаштування.

У аспекті гуманітарної фінансової допомоги варто зазначити той факт, що за винятком першої заяви, поданої після отримання тимчасового захисту, всі запити на отримання гуманітарної допомоги повинні подаватися через електронну форму [14]. Строк розгляду заяви для встановлення відповідності критеріям для отримання допомоги обмежувався одним місяцем, що сприяло прискореній процедурі. Заява повинна містити інформацію про заявника та інших бенефіціарів, дані про їхнє проживання в Чеській Республіці, інформацію про надання тимчасового захисту, дані про доходи, інформацію про роботодавця, інформацію про рахунок і декларацію про фінансові обставини [9].

Слід зазначити, що при цьому було створено певні можливості для зловживання цим правом недоброчесними особами, оскільки підтвердження таких обставин дозволялось наявними документами або ж заявами під присягою.

Влада Чеської Республіки заохочувала своїх громадян надавати житло українським громадянам через інститут компенсації на домогосподарства солідарності, які надали безкоштовне житло іноземцю з тимчасовим захистом і ділять з ним це житло [20].

Аналіз наведених законодавчих актів свідчить про те, що Чеська Республіка на початку повномасштабної війни доволі прихильно поставилась до українських громадян, які вимушені були покинути країну у зв'язку з війною. Широкий спектр гарантій та прав забезпечили значний потік українців до цієї держави. Незважаючи на прихильне ставлення, чеська влада також дбала і про інтереси власної держави, спонукаючи вимушених емігрантів до інтеграції та працевлаштування на підприємствах.

Заклавши основу, парламент Чеської Республіки продовжив роботу над поглибленням нормативно-правового регулювання та здійснив наступний крок. Відтак 27 червня 2022 року прийняв Закон № 175/2022 «Про додаткові заходи у зв'язку зі збройним конфліктом на території України, спричиненим вторгненням військ Російської Федерації, та про внесення змін до інших законів у зв'язку зі збройним конфліктом на території України, спричиненим вторгненням війська Російської Федерації» (далі – Закон № 175/2022). Закон № 175/2022 покращив правовий статус українських біженців шляхом надання їм певних додаткових прав. Справжньою новелою законодавця Чеської Республіки стало розширення концепції тимчасового захисту. Якщо закон № 65/2022 дозволяв уповнова-

женим органам надавати дозвіл на тимчасовий захист за результатами заяви, то закон № 175/2022 суттєво розширював це право можливістю надавати статус на міжнародний захист з метою подання запиту на притулок і набуття юридичного статусу біженця. Принципова різниця у цих двох категоріях міжнародного публічного права визначається процедурними аспектами.

Тимчасовий захист і статус біженця – це різні правові категорії з різними правовими наслідками та процедурами. Тимчасовий захист – це колективне право, спрямоване на надання негайного і спрощеного захисту особам, переміщеним внаслідок збройного конфлікту. Це обмежений у часі захід, що надається після в'їзду до країни-члена ЄС і забезпечує такі права, як право на проживання, роботу, охорону здоров'я та доступ до освіти в цій державі. На відміну від цього, статус біженця – це індивідуальне право, гарантоване міжнародними конвенціями, що вимагає більш тривалого адміністративного процесу для визнання. Він ґрунтується на обґрунтованому побоюванні переслідувань з певних причин і надає доступ до таких прав, як житло, харчування та обмежене медичне обслуговування, але обмежує працевлаштування на період розгляду заяви [25]. Зважаючи на це, запровадження владою Чеської Республіки можливості звернутися за міжнародним захистом, а не лише за тимчасовим, розширило можливості та шляхи пошуку українськими біженцями довгострокового притулку та міжнародно-правових гарантій, надаючи їм можливість отримати більш комплексну та безпечну форму захисту.

Вагомим кроком з точки зору покращення умов стало й впровадження додаткових гарантій статтею 5 Закону № 175/2022, яка передбачила також обов'язок уряду Чеської Республіки щодо вжиття заходів щодо створення національної системи прийому та інтеграції біженців, що створило умови для більш якісного забезпечення доступу українських громадян до послуг та інтеграції у новому середовищі.

30 червня 2022 року Уряд Чеської Республіки прийняв постанову № 206/2022 «Про деякі особливості надання житла та надання пов'язаних з ним послуг особам, яким надано тимчасовий захист» (далі – Постанова № 206/2022) якою передбачив вимоги до послуг, пов'язаних з наданням житла, зокрема, можливість прийняти їжу або приготувати їжу, забезпечення харчуванням та засобами особистої гігієни. Такі дії були спрямовані на необхідність забезпечення українців якіс-

ним житлом та заохочення чеських громадян надавати такі умови, оскільки Постановою № 206/2022 передбачалась суттєва компенсація у розмірі 200-250 крон за одну особу за одну добу [6].

Закон чеського Парламенту № 198/2022 «Про внесення змін до Закону № 65/2022» від 30 червня 2022 року закріпив конкретизацію постанови № 206/2022, визначивши надання житла як державну послугу та гарантуючи доступ до притулку, задовольняючи одну з їхніх основних потреб. При цьому встановлювався обов'язок регіональних органів влади та муніципалітетів створювати об'єкти і координувати надання житла для осіб, які його потребують. Фіксована компенсація витрат за добу була викладена у ще ширшому діапазоні 200-350 крон за одну особу за добу та передбачала врахування різних рівнів компенсації для дорослих та неповнолітніх, враховуючи різні потреби різних вікових груп [22].

Таким чином, Постанова № 206/2022 та Закон № 198/2022 заклали підвалини для забезпечення більш якісних житлових умов для українських громадян, які через війну потребують тимчасового захисту. Варто акцентувати увагу, що у перші місяці війни більшість українців змушені були жити у наметових містечках або ж житлових контейнерах через брак належної житлової інфраструктури для їх розміщення. Прийняття вищезгаданих нормативно-правових актів мало на меті заохотити місцевих жителів приймати українських біженців [4].

Послідовне продовження політики заохочення власних громадян до надання притулку було закріплено і у більш пізній постанові Уряду № 322/2022 «Про внесення змін до Постанови Уряду № 206/2022» від 27 жовтня 2022 року, якою збільшено нижню межу компенсації до 300 крон [7].

З початком 2023 влада Чеської Республіки висловила готовність допомагати українським громадянам й надалі, що знайшло своє відображення у прийнятті 23 січня 2023 року Закону № 20/2023 «Про внесення змін до Закону № 65/2022» (далі – Закон № 20/2023), який надав можливість українцям до 30 вересня 2023 року звертатись до уповноважених органів із заявою про продовження строку тимчасового захисту ще на рік до 31 березня 2023 року. Окрім цього, війна спричинена російською агресією визнавалась як підстава для продовження візи про перебування в країні понад 90 днів, що створило умови для тих громадян, які не звертались за тимчасовим захистом. Закон № 20/2023 продемонстрував також зацікавленість у робочій

кваліфікації українців, оскільки скасовував певні кваліфікаційні вимоги для немедичних професій у сфері охорони здоров'я та вимогу щодо 5-річного професійного стажування в університеті, що потенційно полегшувало доступ до роботи, яка відповідала компетенції та кваліфікації українських громадян у цій сфері.

Врегулювалось також і питання освіт. Директор дитячого садка або початкової школи отримав право встановити спеціальні дати зарахування для іноземців з України в період з 1 червня по 15 липня 2023 року. При цьому визначалось, що іноземці, які не будуть зараховані в ці дати, не зможуть подати заявку на зарахування в звичайні дати. Було надано право українським дітям, які не зобов'язані відвідувати обов'язкову школу, записатися на дошкільну або початкову освіту [23].

Слід зазначити, що протягом року з початку повномасштабної війни чимало держав-партнерів почали відчувати втому від постійних витрат на підтримку України. Не стала винятком і Чеська Республіка, що стало відчутним після прийняття Закону № 173/2023 «Про внесення змін до Закону № 325/1999 Coll. про притулок із поправками, Закон № 326/1999 Coll. «Про проживання іноземців на території Чеської Республіки та про внесення змін до деяких законів із поправками та інших пов'язаних законів» від 21 червня 2023 року (далі – Закон № 173/2023). Зміни суттєво погіршували статус українських громадян. Передбачалось, що з 01 липня 2023 року індивідуальні виплати для шукачів притулку будуть припинені. Натомість буде доступна комплексна фінансова допомога, яка покриватиме житлові та інші потреби українців. Через 150 днів після надання тимчасового захисту переміщені особи отримуватимуть меншу виплату у розмірі 3 130 чеських крон (протягом перших 150 днів – 4 860 чеських крон).

Окрім цього, скорочувались так звані солідарні виплати. З 01 липня 2023 року їх почали отримувати виключно власники житла, які надали притулок українцям і проживають разом з ними. Розмір виплат зменшувався до 2 400 чеських крон замість попередніх 3 000. Ті, хто надав притулок переміщеним особам, але не проживає разом з ними, втрачали право на отримання допомоги. При цьому передбачалось, що українці повинні будуть підписати договір про оренду житла і покривати свої витрати на житло зі своєї комплексної підтримки, яка насправді не дає змоги це зробити у межах свого обсягу. Закон № 173/2023 визначав, що соціальне житло надаватиметься лише протягом

150 днів з дати надання тимчасового захисту. Якщо цей період безкоштовного проживання вже закінчився на момент набуття чинності поправки, українцям буде надано додатково 90 днів на пошук житла. Після закінчення цього терміну всі шукачі притулку, які не підпадають під категорію вразливих осіб, повинні або домовитися з власником житла про оплату за проживання, або забезпечити собі нове житло [21].

Створення комфортних умов для біженців відобразилось у значному припливі громадян України саме до Чеської Республіки. Останні заяви представників уряду держави свідчать про те, що дані Організації Об'єднаних Націй є заниженими щодо кількості осіб, які отримали тимчасовий захист в державі, мова йде про кількість близько 500 тис. Слід зазначити, що за загальною кількістю біженців на душу населення Чеська Республіка є абсолютним лідером серед усіх країн Центральної та Східної Європи. При цьому Міністерство внутрішніх справ повідомляло про те, що близько третини від всієї кількості біженців повернулись до України. За попередніми даними, приблизно третина біженців – це діти та молодь віком до 18 років, а понад дві третини дорослих – жінки [13]. Позитивною є і динаміка працевлаштування українських біженців у Чехії, понад 115 тис. осіб станом на жовтень 2023 року офіційно працюють, що є свідченням ефективної політики Чеської Республіки у сфері трудової інтеграції [28].

Слід зазначити, що попри, здавалось би, позитивну політику, влада Чеської Республіки діє, перш за все, у інтересах власного народу. Аналіз соціологічних досліджень свідчить, що спостерігається певна дискримінація українських працівників порівняно з їхніми чеськими колегами за умов рівної кваліфікації.

Близько третини українців отримують нижчу заробітну плату. Для прикладу, погодинна заробітна плата біженців часто не досягає навіть 150 чеських крон (6 євро). Окремим фактором є і те, що 41% працевлаштованих українських біженців змушені виконувати менш кваліфіковану роботу, часто не за фахом, щоб забезпечити собі зайнятість. Лише 30% біженців у Чеській Республіці знайшли роботу з тією ж кваліфікацією, яку вони мали в Україні. Нерідко українці погоджуються на фізично важку роботу в складних умовах, щоб знайти добре оплачувану роботу. Половина респондентів повідомили, що працюють допізна та у вихідні дні. Загальна статистика свідчить, що 55% українців працюють у важких і нестабільних умовах. Незважаючи на

складні умови, статистика показує, що лише 11% біженців в Чеській Республіці готові змінити місце проживання [18].

Враховуючи наведену інформацію, складається думка, що позицію влади Чеської Республіки щодо українських громадян не можна назвати безкорисною. Аналіз політики держави свідчить не про створення комфортних умов для осіб, які вимушені були втікати від війни, а швидше про інтеграцію потужної хвилі «дешевої робочої сили» в національну економіку. Доволі цікавим є і порівняння очікуваного вкладу в бюджет держави від роботи українців, яке очікувано складе 12–15 млрд крон у 2023 році (514–642 млн доларів США) [27] з об'ємом допомоги Чеської Республіки за весь період війни, який оцінюється приблизно у 1 млрд доларів США [11]. Враховуючи той факт, що дохід чеських підприємств від роботи українських працівників є однозначно вищим за прямі податкові надходження від заробітної плати, допомога Україні може цілком розглядатись як фінансова інвестиція Чеської Республіки, яка приносить дивіденди як з точки зору іміджу держави на зовнішньополітичній арені так і з боку національної економіки.

Комплексний аналіз Закону № 173/2023 дає підстави стверджувати, що українські громадяни після прийняття цього нормативно-правового акту зіткнулись з суттєвими труднощами внаслідок зменшення фінансової підтримки та переходом до більшої автономності та власної працездатності. Слід зазначити, що в контексті соціального зрізу осіб, які вимушено звернулись за тимчасовим захистом в державі, існують очевидні труднощі в реалізації базових потреб та пошуку стабільного житла, оскільки абсолютну більшість складають жінки та неповнолітні.

Висновки. Реакція Чеської Республіки на вплив українських громадян, які вимушені були покинути територію України після повномасштабного російського вторгнення 24 лютого 2022 року характеризується багатогранним політичним підходом. Ця реакція включає в себе цілу низку правових, гуманітарних та інтеграційних заходів, спрямованих на допомогу та захист українських біженців. Чеська Республіка доволі тепло відгукнулася та стала лідером серед країн Центральної та Східної Європи за кількістю прийнятих біженців на душу населення.

Політика передбачала, зокрема, створення правової бази, основою якої став Закон № 65/2022, відомий як «Lex Ukrajina». Він встановив тимчасовий захист терміном на один рік, пропонуючи процедурні гарантії,

які дозволили громадянам України безперешкодно проживати в Чеській Республіці. Ця правова база стала фундаментом для подальшої політики та заходів, спрямованих на підтримку інтеграції та добробуту українських біженців.

Гуманітарна допомога була невід'ємним компонентом реагування Чеської Республіки. Створення регіональних центрів допомоги, безкоштовний громадський транспорт, доступ до фінансової підтримки та мовні курси відіграли важливу роль у задоволенні нагальних потреб українських біженців. Особлива увага державою приділялась захисту дітей без супроводу дорослих, розгорнутим гарантіям соціальних послуг і охороні здоров'я, що, у свою чергу, сприяло інтеграції біженців у чеське суспільство. Зусилля, спрямовані на забезпечення можливостей для працевлаштування та інтеграції, були центральним елементом політики Чеської Республіки. Українські біженці зі статусом тимчасового захисту отримали право шукати роботу без необхідності отримання дозволу на працевлаштування. Держава забезпечила різні умови працевлаштування, включаючи мінімальну заробітну плату, винагороду та трудові контракти. Доступ до соціальних послуг та охорони здоров'я нарівні з чеськими громадянами відіграв вирішальну роль у підтримці соціальної інтеграції українських біженців.

Важливу роль відігравали і подальші заходи Чеської Республіки, які конкретизували політику держави, як Закон № 175/2022, розширили можливості отримання довгострокового притулку для українських біженців, дозволивши їм звертатися за міжнародним захистом. У 2023 році почала відігравати роль втома держави від підтримки українців. Нещодавні виклики виникли через зміни, внесені Законом № 173/2023, які зменшили фінансову підтримку та запровадили вимоги до житлових договорів. Ці зміни створюють потенційні труднощі для українських біженців, особливо в отриманні житла в рамках підтримки.

Аналіз політики Чеської Республіки свідчить також і про зацікавленість у розвитку національної економіки руками українських працівників. Це простежується через порівняння політичних рішень та економічних даних та настановує на думку, що таку політику можна розглядати як фінансову інвестицію, що приносить користь економіці країни та покращує її зовнішньополітичний імідж. Отже, реакція Чеської Республіки є вичерпним прикладом готовності до допомоги та комплексності підходів держави у відповідь на масштабний вплив українських громадян, пов'язаних із реагуванням на масштабну гуманітарну кризу з послідовним врахуванням власних національних інтересів.

Література:

1. Awareness M. The Ukrainian Refugee Crisis. People in Need. URL: <https://www.peopleinneed.net/the-ukrainian-refugee-crisis-providing-important-historical-context-for-the-current-situation-9539gp> (дата звернення: 17.10.2023).
2. COUNCIL IMPLEMENTING DECISION (EU) 2022/382 of 4 March 2022 establishing the existence of a mass influx of displaced persons from Ukraine within the meaning of Article 5 of Directive 2001/55/EC, and having the effect of introducing temporary protection : Decision від 04.03.2022 р. № 2022/382 : станом на 18 жовт. 2023 р. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32022D0382> (дата звернення: 18.10.2023).
3. Jak lex Ukrajina změnil pobytový režim uprchlíků? Odpověď dal webinar ČAK – Advokacie – Advokátní deník. Advokátní deník. URL: <https://advokatnidenik.cz/2022/03/31/jak-lex-ukrajina-zmenil-pobytovy-rezim-uprchliku-odpoved-dal-webinar-cak/> (дата звернення: 20.10.2023).
4. Málek A. Dočasné přístřeší pro uprchlíky. Česko nakoupí ubytovací kontejnery – Seznam Zprávy. Seznam Zprávy. URL: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-zivot-v-cesku-docasne-pristresi-pro-uprchliky-cesko-nakoupi-ubytovaci-kontejnery-203102> (дата звернення: 27.10.2023).
5. Minimální mzda. Průvodce. URL: <https://www.mpsv.cz/minimalni-mzda> (дата звернення: 25.10.2023).
6. Nařízení vlády o některých podrobnostech poskytování ubytování a souvisejících služeb osobám s udělenou dočasnou ochranou : Nařízení vlády від 30.06.2022 р. № 206/2022 Sb. URL: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2022-206/zneni-0> (дата звернення: 27.10.2023).
7. Nařízení vlády, kterým se mění nařízení vlády č. 206/2022 Sb., o některých podrobnostech poskytování nouzového ubytování a dočasného nouzového přístřeší a souvisejících služeb pro žadatele o udělení dočasné ochrany a pro osoby s udělenou dočasnou ochranou : Nařízení vlády від 27.10.2022 р. № 322/2022 Sb. URL: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2022-322/zneni-0> (дата звернення: 27.10.2023).
8. Novinky. Volání mezi Českem a Ukrajinou je zadarmo. Válka zvýšila počet hovorů o 900 procent – Novinky. Novinky.cz – nejčtenější zprávy na českém internetu. URL: <https://www.novinky.cz/clanek/internet-a-pc-mobil-volani-mezi-ceskem-a-ukrajinou-je-zadarmo-valka-zvysila-pocet-hovoru-o-900-procent-40388300> (дата звернення: 17.10.2023).

9. Pomoc pro občany Ukrajiny a jejich zaměstnavatele. Úřad práce ČR. URL: <https://www.uradprace.cz/pomoc-pro-obcany-ukrajiny-a-jejich-zamestnavatele> (дата звернення: 23.10.2023).
10. Tauberová D. Kraj zřizuje centrum pomoci pro Ukrajince, možná v Hanáckých kasárnách. Olomoucký deník. URL: https://olomoucky.denik.cz/zpravy_region/kacpu-asistencni-centrum-pomoci-ukrajine-olomouc.html (дата звернення: 17.10.2023).
11. Total bilateral aid to Ukraine by country & type 2023 | Statista. Statista. URL: <https://www.statista.com/statistics/1303432/total-bilateral-aid-to-ukraine/> (дата звернення: 26.10.2023).
12. Ukrainian refugees by country 2023 | Statista. Statista. URL: <https://www.statista.com/statistics/1312584/ukrainian-refugees-by-country/> (дата звернення: 17.10.2023).
13. Ukrajinstí uprchlíci by mohli mít dočasnou ochranu do roku 2025, vnitro připravilo novelu. Česká televize. URL: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/3604233-ukrajinsti-uprchlici-mohli-mit-docasnou-ochranu-do-roku-2025-vnitro-pripravilo-novelu> (дата звернення: 20.10.2023).
14. URL: <https://davkyuk.mpsv.cz/uk/jazyk> (дата звернення: 23.10.2023).
15. USD CZK | US Dollar Czech Koruna – Investing.com. Investing.com. URL: <https://www.investing.com/currencies/usd-czk> (дата звернення: 25.10.2023).
16. Volná místa v ČR. Úřad práce ČR. URL: <https://www.uradprace.cz/web/cz/volna-mista-v-cr> (дата звернення: 22.10.2023).
17. Výdej údajů z evidence obyvatel – Ministerstvo vnitra České republiky. Úvodní strana – Ministerstvo vnitra České republiky. URL: <https://www.mvcr.cz/clanek/vydej-udaju-z-evidence-obyvatel-373263.aspx> (дата звернення: 23.10.2023).
18. Výzkum Hlas Ukrajinců: Sedm z deseti uprchlíků v ČR žije pod hranicí chudoby. Radio Prague International. URL: <https://cesky.radio.cz/vyzkum-hlas-ukrajincu-sedm-z-deseti-uprchliku-v-cr-zije-pod-hranici-chudoby-8790996> (дата звернення: 26.10.2023).
19. Zákon o některých opatřeních v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace : Zákon від 17.03.2023 р. № 65/2022 Sb. URL: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2022-65/zneni-0> (дата звернення: 19.10.2023).
20. Zákon o opatřeních v oblasti zaměstnanosti a oblasti sociálního zabezpečení v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace : Zákon від 21.03.2022 р. № 66/2022 Sb. URL: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2022-66> (дата звернення: 26.10.2023).
21. Zákon, kterým se mění zákon č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony : Zákon від 21.06.2023 р. № 173/2023 Sb. URL: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2023-173/zneni-0> (дата звернення: 29.10.2023).
22. Zákon, kterým se mění zákon č. 65/2022 Sb., o některých opatřeních v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace, ve znění zákona č. 175/2022 Sb., a zákon č. 66/2022 Sb., o opatřeních v oblasti zaměstnanosti a oblasti sociálního zabezpečení v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace, ve znění zákona : Zákon від 30.06.2022 р. № 198/2022 Sb. URL: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2022-198/zneni-0> (дата звернення: 27.10.2023).
23. Zákon, kterým se mění zákon č. 65/2022 Sb., o některých opatřeních v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony : Zákon від 23.01.2023 р. № 20/2023 Sb. URL: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2023-20/zneni-0> (дата звернення: 28.10.2023).
24. Životní a existenční minimum. Průvodce. URL: <https://www.mpsv.cz/zivotni-a-existencni-minimum> (дата звернення: 25.10.2023).
25. Ганзієнко Д. Тимчасовий захист чи статус біженця: в чому принципова різниця? | ЮРЛІГА. ЮРЛІГА. URL: <https://jurliga.ligazakon.net/ru/news/210033-timchasoviy-zakh-ist-chi-status-bzhentsya-v-chomu-printsipova-rznitsya> (дата звернення: 21.10.2023).
26. Інформація для роботодавців та іноземців після конфлікту в Україні. Розвиток ринку праці. Державна служба зайнятості Чеської Республіки. URL: https://www.mpsv.cz/documents/20142/4552532/informace_zamestnavatele_duben_2023_UA.pdf/ (дата звернення: 22.10.2023).
27. Працюючі біженці сплатять 12–15 мільярдів чеських крон податків та зборів – Міністр праці Юречка | ProUkrainu. ProUkrainu. URL: <https://proukrainu.bleesk.cz/ministr-praci-jureska-pracujuci-bizenci-splatjatj-12-15-mlrd-kc-podatktiv/> (дата звернення: 26.10.2023).
28. Шевченко С. Міністр внутрішніх справ Чехії про ставлення до українських біженців, заклики популістів та підтримку України. Радіо Свобода. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/vit-rakushan-interview-czech-ukraine-russia/32624958.html> (дата звернення: 26.10.2023).

References:

1. Awareness M. The Ukrainian Refugee Crisis. People in Need. Retrieved from <https://www.peopleinneed.net/the-ukrainian-refugee-crisis-providing-important-historical-context-for-the-current-situation-9539gp> (date of publication: 17.10.2023).
2. COUNCIL IMPLEMENTING DECISION (EU) 2022/382 of 4 March 2022 establishing the existence of a mass influx of displaced persons from Ukraine within the meaning of Article 5 of Directive 2001/55/EC, and having the effect of introducing temporary protection : Decision of 04.03.2022 r. No. 2022/382 : date of 18 September 2023 Retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32022D0382> (date of access: 18.10.2023).
3. How has lex Ukraine changed the refugee residency regime? The answer was given by the webinar CAK – Advocacy – Advokátní deník. Advokátní deník. Retrieved from <https://advokatnidenik.cz/2022/03/31/jak-lex-ukrajina-zmenil-pobytovy-rezim-uprchliku-odpoved-dal-webinar-cak/> (дата звернення: 20.10.2023).
4. Málek A. Temporary shelter for refugees. Czech Republic will buy accommodation containers – Seznam Zprávy. Seznam Zpravy. Retrieved from <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-zivot-v-cesku-docasne-pristresi-pro-uprchliky-cesko-nakoupi-ubytovaci-kontejnery-203102> (дата звернення: 27.10.2023).
5. Minimum wage. Guide. Retrieved from <https://www.mpsv.cz/minimalni-mzda> (date of publication: 25.10.2023).
6. Government Regulation on certain details of the provision of accommodation and related services to persons with temporary protection : Government Regulation від 30.06.2022 р. No. 206/2022 Coll. Retrieved from <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2022-206/zneni-0> (date of publication: 27.10.2023).
7. Government Regulation amending Government Regulation No. 206/2022 Coll. on certain details of the provision of emergency accommodation and temporary emergency shelter and related services for applicants for temporary protection and for persons granted temporary protection : Government Regulation від 27.10.2022 р. № 322/2022 Coll. Retrieved from <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2022-322/zneni-0> (date of entry: 27.10.2023).
8. News. Calls between the Czech Republic and Ukraine are free. The war has increased the number of calls by 900 percent – News. Novinky.cz – the most read news on the Czech Internet. Retrieved from <https://www.novinky.cz/clanek/internet-a-pc-mobil-volani-mezi-ceskem-a-ukrajinou-je-zadarmo-valka-zvysila-pocet-hovoru-o-900-procent-40388300> (дата звернення: 17.10.2023).
9. Help for citizens of Ukraine and their employers. Labour Office of the Czech Republic. Retrieved from <https://www.uradprace.cz/pomoc-pro-obcany-ukrajiny-a-jejich-zamestnavatele> (date of publication: 23.10.2023).
10. Tauberová D. The region is setting up an assistance centre for Ukrainians, possibly in Hanácké barracks. Olomoucky denik. Retrieved from https://olomoucky.denik.cz/zpravy_region/kacpu-asistencni-centrum-pomoci-ukrajine-olomouc.html (date of publication: 17.10.2023).
11. Total bilateral aid to Ukraine by country & type 2023 | Statista. Statista. Retrieved from <https://www.statista.com/statistics/1303432/total-bilateral-aid-to-ukraine/> (date of publication: 26.10.2023).
12. Ukrainian refugees by country 2023 | Statista. Statista. Retrieved from <https://www.statista.com/statistics/1312584/ukrainian-refugees-by-country/> (date of publication: 17.10.2023).
13. Ukrainian refugees could have temporary protection until 2025, Interior Ministry prepares amendment. Czech Television. Retrieved from <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/3604233-ukrajinsti-uprchlici-mohli-mit-docasnou-ochranu-do-roku-2025-vnitro-pripravilo-novelu> (date of publication: 20.10.2023).
14. Retrieved from <https://davkyuk.mpsv.cz/uk/jazyk> (date of publication: 23.10.2023).
15. USD CZK | US Dollar Czech Koruna – Investing.com. Investing.com. Retrieved from <https://www.investing.com/currencies/usd-czk> (date of publication: 25.10.2023).
16. Vacancies in the Czech Republic. Labour Office of the Czech Republic. Retrieved from <https://www.uradprace.cz/web/cz/volna-mista-v-cr> (date of publication: 22.10.2023).
17. Issue of data from the population register – Ministry of the Interior of the Czech Republic. Homepage – Ministry of the Interior of the Czech Republic. Retrieved from <https://www.mvcr.cz/clanek/vydej-udaju-z-evidence-obyvatele-373263.aspx> (date of publication: 23.10.2023).
18. Research Voice of Ukrainians: seven out of ten refugees in the Czech Republic live below the poverty line. Radio Prague International. Retrieved from <https://cesky.radio.cz/vyzkum-hlas-ukrajincu-sedm-z-deseti-uprchliku-v-cr-zije-pod-hranici-chudoby-8790996> (date of publication: 26.10.2023).
19. Law on certain measures in connection with the armed conflict on the territory of Ukraine caused by the invasion of the troops of the Russian Federation : Zakon від 17.03.2023 р. № 65/2022 Sb. Retrieved from <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2022-65/zneni-0> (date of entry: 19.10.2023).
20. Law on measures in the field of employment and social security in connection with the armed conflict on the territory of Ukraine caused by the invasion of the troops of the Russian Federation :

Zakon від 21.03.2022 р. No. 66/2022 Coll. Retrieved from <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2022-66> (date of entry: 26.10.2023).

21. Law amending Act No. 325/1999 Coll., on asylum, as amended, Act No. 326/1999 Coll., on the residence of foreigners in the territory of the Czech Republic and on amendments to certain laws, as amended, and other related laws : Zákon від 21.06.2023 р. № 173/2023 Sb. Retrieved from <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2023-173/zneni-0> (date of entry: 29.10.2023).

22. Act amending Act No. 65/2022 Coll., on certain measures in connection with the armed conflict on the territory of Ukraine caused by the invasion of the troops of the Russian Federation, as amended by Act No. 175/2022 Coll. and Act No. 66/2022 Coll., on measures in the field of employment and social security in connection with the armed conflict on the territory of Ukraine caused by the invasion of the troops of the Russian Federation, as amended by Act : Zákon від 30.06.2022 р. № 198/2022 Sb. Retrieved from <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2022-198/zneni-0> (date of entry: 27.10.2023).

23. Law amending Law No. 65/2022 Coll. on certain measures in connection with the armed conflict on the territory of Ukraine caused by the invasion of the troops of the Russian Federation, as amended, and other related laws : Zákon від 23.01.2023 р. № 20/2023 Sb. Retrieved from <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2023-20/zneni-0> (date of entry: 28.10.2023).

24. Living and subsistence minimum. Guide. Retrieved from <https://www.mpsv.cz/zivotni-a-existencni-minimum> (date of publication: 25.10.2023).

25. Ganzienko D. Timchasovy zachist chi status віженця: v chomu printsipova rznitsya? | ЮРЛІГА. JURLGA. Retrieved from https://jurliga.ligazakon.net/ru/news/210033_timchasoviy-zachist-chi-status-bzhentsya-v-chomu-printsipova-rznitsya (date of access: 21.10.2023).

26. Information for employers and foreigners after the conflict in Ukraine. Development of the labour market. State Employment Service of the Czech Republic. Retrieved from https://www.mpsv.cz/documents/20142/4552532/informace_zamestnavatele_duben_2023_UA.pdf/ (date of access: 22.10.2023).

27. Working citizens pay CZK 12–15 billion in taxes and fees – Minister of Labour Jurecka | ProUkrainu. ProUkraine. Retrieved from <https://proukrainu.bleisk.cz/ministr-praci-jurecka-pracujuci-bizenci-splatjatj-12-15-mlrd-kc-podatktiv/> (date of access: 26.10.2023).

28. Shevchenko S. Minister of Internal Affairs of the Czech Republic on the attitude towards Ukrainian citizens, populist incitement and support for Ukraine. Radio Liberty. Retrieved from <https://www.radiosvoboda.org/a/vit-rakushan-interview-czech-ukraine-russia/32624958.html> (date of access: 26.10.2023).